

Prof. Dr. Ahmet SALTİK
Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi
Halk Sağlığı Anabilim Dalı Başkanı
Atatürkçü Düşünce Derneği Gn. Yön. Kur. Üyesi

Dr. Eren'in Özgörevi.. *

GİRİŞ :

Dr. Eren ile 1978 yılı sonlarında Hacettepe'de tanıştım. Efsane hekim, Türk halkının yiğit *sağlık hakkı savunucusu* ve örnek *sağlık emekçisi* **Prof. Dr. Nusret FİŞEK**'in dünyada 2. Birim olarak açtığı **Toplum Hekimliği Bölümü**'nde tıpta uzmanlık eğitimi alacaktım. 1963'te ABD Kentucky'de dünyada ilk kez Toplum Hekimliği Bölümü açılmıştı. Bundan yalnızca 2 yıl sonra da Türkiye'miz, geleceğin sağlık hizmetlerini ve dolayısıyla tıbbını biçimleyecek olan anlayış ve gelişmelerin öncü ülkelerinden olmuştu; Dr. Fişek ve aralarında bu yazının konusu Dr. Eren'in de bulunduğu dava arkadaşları sayesinde.

Dr. Nevzat Eren, bu öncü kadro içinde idi. 1937'de Gaziantep / İslahiye'de başlayan yaşamı 1961'de Ankara Tıp Fakültesi'ni bitirerek sürüyordu. Anadolu'nun bağrında, Erzurum'un dağ köylerinde yıllarca yoksul ve ezik Anadolu insanına hizmet sunmuştu. Osmanlı yönetiminin her bakımdan geri bıraktıracak aşağıladığı, sömürdüğü, insandan bile saymayıp, salt asker ve aşar (1/10 tarım ürünü vergisi) almada anımsadığı ama **Yüce Atatürk**'ün deyişiyle de;

- “ Türkiye'nin gerçek koruyucusu ve efendisi, gerçek üretici olan köylüdür. Baylar, diyebilirim ki, bugünkü yıkım ve yoksulluğumuzun tek nedeni, bu gerçeği göremeyişimizdir. Gerçekten yediyüz yıldan beri dünyanın dört bir köşesine göndererek kanlarımızı akıttığımız, kemiklerini yabancı topraklarında bıraktığımız ve 700 yıldan beri emeklerini ellerinden alıp gereksiz yere harcadığımız, buna karşılık sürekli olarak aşağıladığımız, küçük gördüğümüz, bunca esirgemezlik ve bağışlamalarına karşılık iyilikbilmezlik, sıkılmazlık ve zorbalıkla uşak düzeyine indirmek istediğimiz bu soylu koruyucunun önünde bugün utançla ve saygıyla kendimizi toplayalım.” (*Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, 1 Mart 1922*)

biçiminde tanımlanan Anadolu köylüsüne içtenlikle, nitelikli emeğiyle hizmet etmişti. **Hocaların Hocası Dr. Fişek**'in Hacettepe'de açtığı *Bölüm*'e girdi ve burada Toplum Hekimliği (12 Eylül'den sonra Halk Sağlığı) dalında tıpta uzmanlık eğitimi aldı. O zaman yürürlükte olan 832 sayılı Hacettepe Üniversitesi Yasası'na göre, Tıp Fakültesi 3 Bölüm idi : Temel Tıp Bilimleri, Klinik Tıp Bilimleri ve **Toplum Hekimliği Bölümü**. Bu Bölümler de yeterince Bilim Dallarına ayrılıyorlardı. 12 Eylül rejiminin ülkemize armağanı bir deli gömleği olan YÖK Yasası ise, **Bay Doğramacı**'nın üstün çaba ve hünelerleriyle, Tıp Fakültesi'nin üç Bölümünden biri olan *Toplum Hekimliği Bölümü* yerine, olabildiğince indirgenerek, Dahili Tıp Bilimleri Bölümü'ne bağlı bir Anabilim Dalı olarak örgütledi. Hatta Doğramacı'ya kalsaydı, Hacettepe'yi kurarken Rektör Yardımcılığını yapan, İstanbul Tıp Fakültesi'nden sınıf arkadaşı Dr. Fişek'ten intikam alma (??!) adına, Dünyaya rezil olma pahasına, Toplum Hekimliği Bölümleri kökten kapatılmış olacaktı!? Oysaki Doğramacı'nın örnek alıp gösterdiği ABD'de, bırakınız Bölüm ya da Anabilim Dalını, başında dekan bulunan 25 adet *Halk Sağlığı Fakültesi* vardı ve ABD sağlık sisteminin beynini oluştuyorlardı..

Tel Ev : 0284-235 7674; 235 3979 (faks-modem) cep : 0532-661 8498
e-posta : profsaltik@turk.net, PK 131/ EDİRNE faks : 0284-235 7652 (Dekanlık) ve 235 7540 (Hastane)
iş : Doğrudan hat ; 235 1187, (faks-modem), 0284-235 7641-50 (10 hat) , Oda 1561-1560

* **Bilim ve Ütopya Dergisi Mart 2001 sayısında basılmıştır.** (Yazı yer ve tarihi; 04.07.2000 / Edirne)

Dr. Eren'in Kişiliği :

Dr. Eren, yıllarca Anadolu'da edindiği yaşam / hekimlik pratiği deneyimini uzmanlık eğitimine taşıyarak O'nu zenginleştirdi. Artık halkının sağlığını geliştirmenin bilimsel yol ve yöntemlerini daha iyi bilen, Nusret Fişek'in dünyaca ünlü Hacettepe Toplum Hekimliği Bölümü'nde yetişmiş bir uzman hekimdi (1970). Ülkemiz halkının tanımadığı bir tıp dalında uzmandı. O bir *Toplum Hekimliği Uzmanı* idi. Belki halkının tek tek bireyleri hastalandığında onlarla meşgul olmayacak fakat, onların bir bütün olarak sağlığının korunmasına, daha üst düzeye taşınmasına ve daha az hastalanmalarına hizmet edecekti. Bir tür, sağlık hizmetlerinin kurmay insan gücü olacaktı. Nitekim yıllar sonra, 12 Eylül darbesinin ardından, askerlerin de katıldığı bir toplantıdan çıkarken ilginç bir olay yaşamıştı. Bir General kendisine şu soruyu yöneltmişti :

- Dr. Eren; siz çocukçu değilsiniz, cerrah değilsiniz, dahiliyecisi değilsiniz.. Kuzum siz ne iş yaparsınız??

Soru alaycı ve küçümseyici tınılar içermektedir. Dr. Eren kıvrak zekâsıyla yanıtlar :

- Paşam siz topçu değilsiniz, tankçı değilsiniz, istihkâmcı değilsiniz.
Sahi kurmaylar orduda ne iş yaparlar?

Oysa 27 Mayıs Devrimini yapanlar, 1961 Anayasası ile getirdikleri özgürlük ortamı içinde 224 **Sayılı Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Yasası**'nı da MBK (Milli Birlik Komitesi) eliyle çıkarmışlardı. Bu Yasa, herkese eşit sağlık hizmeti öngörüyor ve temel akçalama (finansman) kaynağı olarak da ulusal bütçeyi gösteriyordu. Çünkü 1961 Devrim Anayasası'nın 49. maddesi "*sağlığı tüm yurttaşlara bir hak, devlete ise bir ödev*" olarak tanımlıyordu. Bu bağlamda, Cumhuriyet tarihinin en yüksek oranlı Sağlık Bakanlığı bütçesi, o yıllarda % 5.27 olarak ayrılmıştı.

Profesör Fişek, yetenekli ve ufuklu uzmanı Dr. Eren'i Ankara / Çubuk'ta örgütlediği Sağlık Ocaklarının Grup Başkanlığı'na atadı. Dr. Eren, Çubuk Bölgesi Sağlık Grup Başkanı olarak uzun yıllar hizmet verdi ve harikalar yarattı. Her sabah çok erken saatlerde en az 40 km yol kat ederek bu ilçeye gidiyor, gün boyu çok yoğun çalışıyor, dağ köylerini ev ev geziyor ve geç zamanlarda evine dönüyordu. 10 Sağlık Ocağı, küçük bir Grup Hastanesi vardı. Dar olanakları, kendinden çok şeyler katarak en üst düzeyde verimlilikle işledi.

Bir tezleri vardı : *Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi* Yasası başarılı olmalıydı. Bu amaçla Çubuk'un yanı sıra, bir de Etimesgut'ta Sağlık-Eğitim ve Araştırma Grup Başkanlığı kurulmuştu. 27 Mayıs Devrimi'nin olumlu sosyal rüzgârlarını arkalarına alıp yelkenlerini şişirmişlerdi. Bu 2 Bölge'de dünyaya örnek hizmetler ürettiler, bilimsel araştırmalar / tezler yaptılar, her düzeyde sağlık insan gücü yetiştirdiler. Öyle ki, Dünya Sağlık Örgütü'nün Araştırmacı Yetiştirme Merkezlerinden oldular!

Ödenen bedeller :

Dr. Eren bu süreçte bilimsel gelişimini de sürdürdü ve 1975'te Toplum Hekimliği dalında **Doçent** oldu. Ankara ilinde sağlık hizmetlerinin örgütlenmesi hakkındaki tezi çok başarılı idi. Günümüzde bile yararlanılacak pek çok yanı olan saygın bir bilimsel emek ürünü idi ortaya koyduğu Dr. Eren'in..

Meslek yaşamının 14. yılında, birçok sınıf arkadaşının profesör olduğu sıralarda, saha hizmetleri nedeniyle gecikerek eriştiği bu doçentlik sanını çok sevmiş olacak ki, tam 14 yıl taşıdı! Türkiye'nin sanırım Mukbil Özyörük ve bir-iki ayrık örneği dışında *en uzun süre doçent bırakılan istenmeyen kişiler*inden oldu. **Bay Doğramacı** ile yıldızları bir türlü barışmıyordu.. 1981'de YÖK Yasası çıktığında Nusret Fişek de, Doğramacı da 67 yaşında idiler. Fişek bu yasa ile emekli edilirken, Doğramacı 80'li yaşlarına dek tüm Türkiye Üniversitelerinin yazgısını elinde tuttu.. Bu arada, Dr. Fişek'in izinden gidenlerin de *yeşertilmemesi* gerekiyordu.. Dr. Eren bu zulümden en çok pay alanlardandı. Kezlerce mahkeme kararları çıktı lehinde.. O'nun asistanları, hatta öğrencileri profesör oldular.. Dr. Eren bunlara çok üzüldü; ama küsmedi. Çalışmalarını sürdürdü.. Kitaplar yazdı, konferanslar, dersler.... vererek yüreğinin ve beyninin ışıltılı aydınlığını ulusu ile paylaştı. Türkiye'ye sağlık sorunlarının çözüm yollarını gösterdi. Raporlar yazdı, DPT'nin Sağlık Komisyonlarında boşuna emekler tüketti. Bu arada, ne yazık ki alkol ve sigarayı çokça tüketir oldu.. İlki yüzünden sağlığı sıklıkla bozuldu.. Ciddi sorunlar yaşadı.

- *Geri bıraktırmış bir toplum, bir drosera örneği, kendi aydınını boğuyordu..*

1989'da, Danıştay kararı ile, 9-10 yıl önce hak ettiği Profesörlük sanını sonunda kazandı.. Ama sevgili gazetesi **Cumhuriyet**'te seyrek olarak yazdığı ışıklı yazılarında, kendisini hep "Dr. Nevzat EREN, Halk Sağlığı Uzmanı" olarak tanımlardı. O'nu asıl üzen, öğrencilerinin, asistanlarının doçentliğe ve profesörlüğe yükseltilmelerinde jürilerde yer alarak hak ettikleri desteği yeterince verememektir.

Her 3 Kasım'da Ankara'da Nusret Fişek Hoca'yı anma etkinliklerinde görüşürdük. Ankara'ya her gidişimde odasında ziyaret ederdim. Hep bir şeyler vermeye, destek olmaya hazır. Mangal gibi yüreği ile, bilim ve halk düşmanlarına küsmemeyi başarmıştı. Tüm çirkinliklere, kadirbilmezliklere karşın kendisi ile barışık kalmayı sürdürmüş, ışığını gençlerden ve halkından esirgememişti. 3 yıl önce Adana'da 224 Sayılı Yasa'nın Geleceği toplantısına katılmıştık. Gür ve kararlı sesi ile *sosyalleştirmeyi* savunmuş, **Aile Hekimliği**ni çağdışı olarak ilan etmişti. Çalışma toplantısının raportörlüğünü üstlendi ve bunu yayınladı.

Cezalandırılmaya Alışık Olma :

TTB (Türk Tabipleri Birliği), 2 dönem Başkanlığını yapan ve bu görevi yaşamının en onurlusu sayan Prof. Fişek anısına 3 ödül koymuştu : Bilim, Hizmet ve Sağlık Ocağı Ödülleri. Halk Sağlıkçılar daha çok hizmet boyutunu öne çıkarıyorlardı çalışmalarında. Hizmet Ödülü jürisinde idim. Sanırım 1996 yılıydı. Prof. Eren de aday gösterilmişti. Jüride çetin tartışmaların ardından, kendileri ödülle değer bulundular. 3 Kasım 1996 günü Hacettepe'de Nusret Fişek'in 6. ölüm yıldönümü anma törenlerinde Hizmet Ödülü'nün Dr. Eren'e verilisinin gerekçesini jüri adına açıklamıştım. Kürsüyü O'na bırakırken, elimi dostça sıkış ve tüm güzelliği ile, sıcacık ve duygulu dolu bakışları ile sanırım bana teşekkür etmek istemişti. Oysa biz O'na pek çok borçlu idik. Konuşmasında, ilk kez tanık olduğum üzere heyecanlı idi. Birçok ortamda birlikte konuşma şansım olmuştu. O usta bir konuşmacı idi, hep serinkanlıydı. Türkçe'yi olağanüstü bir hünerle kullanırdı. Gerek ses tonu, gerek etkileyici fiziği, gerekse düşüncelerini birbirine bağlamadaki görkemli mantıksal tutarlığı ve us yürütme becerisi ile karizmatik bir kişilikti O. Ne yaptığını bilen bir öncü idi ve arkasında yığınla genç meslektaşı, Türk aydını toplamıştı. Söze başladığında sesi titriyordu. Hocası Dr. Fişek'in ölüm yıldönümü O'nu sarsıyordu kuşku yok. Yaşı da 60'ı bulmuştu, belki biraz duygusallaşmıştı da. Ciddi sağlık sorunlarının da payı vardı sanırım? Fakat, hitabın ardından ağzından dökülen 2. tümce her şeyi açıklıyordu:

- Beni bağışlayınız; ben yaşamı boyunca ceza almaya alışmış bir adamım. Hiç ödül alma deneyimim olmadı ki..

Birlikte Çalışma Keyfi :

O'nu 1978'de Hacettepe Toplum Hekimliği Bölümü'nün koridorlarında tanıdığım, 3 yıllık genç bir doçentti. Siyah gür saçlarını uzatarak arkaya tarıyordu. Sesi ve bıyıkları gür bu esmer tenli genç hocanın, Türkiye sağlık sorunlarına ilişkin iletileri daha da gürdü. O'nunla birlikteliğimiz, çalışma saatleri dışında Ankara Tabip Odası'nda da sürdü. Bölüm'de Nevzat Ağabey, Oda'da "**Nevzat arkadaş**" tı O.. Aralarında benim de bulunduğum 1-2 yıllık hekimler, O'nun asistanları bile, 17-18 yıllık bir hekime, Hocalarına "**Nevzat arkadaş**" diye seslenebiliyorlardı. Bize örgütsel çalışma coşkusu, geniş hoşgörüsü ve deneyimi ile uygulamalı olarak öğretiyordu Nevzat Ağabey.. Koşar adım 12 Eylül'e taşınan Türkiye ortamında, **barış ve demokrasi** için uğraş veriyorduk gencecik hekimler olarak. Çoğumuzun, 12 Mart ile ilgili oturmuş bir çözümlemesi de yoktu. Bir yandan donanımlı *Toplum Hekimleri* olma ve halkımıza hak ettiği sağlık hizmetlerini sunma için kendimizi yetiştirmeye çabalıyorduk; bir yandan da tüm ülke ortamını çevreleyen olumsuzluklarla uğraşmayı kaçınılmaz sorumluluk sayıyorduk.

Nitekim 12 Eylül 1980 gerici darbesi Tabip Odalarını da kapattı. 3 yıl kadar sonra, kuruluş yasası kadükleştirilerek TTB Merkezi Ankara'ya taşınıyordu. Emekli Prof. Fişek TTB Başkanlığı için göreve çağrıldı. Dr. Eren, sadık dava arkadaşı olarak Hocasının yanındaydı. Hiç paraları yoktu. 5 kişi, birer aylıkları kadar parayı (ellişer bin TL) bağışladılar. Tüm üyelere, Ankara'da mütevazı bir daire almak için yardım çağrısı yazdılar. 3 500 (üç bin beş yüz) TL destek istiyorlardı. (*Sanırım birkaç katıyla yollamıştım..*) TTB'yi yeniden ayağa kaldırdılar. 1984-88 arasında 4 yıl süre ile (2 ardışık dönem) Merkez Konseyi Üyesi olarak en üst düzeyde özveri ve bilinçle başarılı hizmetler verdi. 1988-92 arasında ise, TTB'nin Yüksek Onur Kurulu Üyesi olarak yine 2 ardışık dönem hizmet veren Dr. Eren, engin tıp hukuku ve felsefesi birikimi ile, TTB geleneklerinin ve ülkemiz meslek etiği gelenek-görenek ve normlarının üretilip yerleştirilmesine ölçsüz zenginlikler kattı. TTB'nin günümüzdeki etkin ve güçlü konumuna ulaşmasında Dr. Eren'in azımsanmayacak çapta, muazzam emeği vardır.

11 Mart 1999'da Edirne Tabip Odası'nın konuğu idi. 14 Mart Tıp ve Sağlık Haftası nedeniyle, **Cumhuriyet ve Sağlık** konulu bir açıkoturumda konuşmacı idi. Parkinson'u ilerlemişti ama yaşama asılıyordu, heyecanı sürüyordu; konuşmasını güçlükle tamamladı. En son yazdığı (bir DPT uzmanı ile) ve Türk Tabipleri Birliği'nce bastırılan, açıkoturumumuza adını verdiğimiz kitabını bana imzaladı.

Sağlık Yönetimi kitabının bilmem kaçınıcı baskısı için yazdıklarını gözden geçirmemizi rica edecek denli de alçakgönüllü idi. Bir diskette kendisine önerilerimizi sunduk. Akşam yemekte çok keyifli idi.. yalnız bira içiyordu. Ertesi gün İstanbul'a O'nun Doğan marka 6 yaşındaki otosu ile gittik.

Özlemleri :

Atatürk'e ve *Cumhuriyet* ülküsüne gönülden bağlı idi. Ahmet Taner Kışlalı'yı özenle izler ve onaylardı. Bir kezinde, Edirne'de konuk ettiğimiz Kışlalı, Cumhuriyet'teki köşesinde, hakkımızda hak etmediğimiz olumlu değerlendirmelerde bulunduğu heyecanlanmış ve bize coşkuyla teşekkür etmişti. Yazdığı kitaplar 20'yi buldu.. Sağlığın sosyolojini yazdı, yönetimini yazdı, hukukunu, tarihini yazdı.. Tıp ve sağlık mesleklerinin etik / ahlak kurallarını yazdı. Binlerce Sağlık Ocağı hekimine yıllarca el altında yol gösteren *Sağlık Ocağı Yönetimi* adlı destansı yapıtı kezlerce baskı yaptı. Sağlık Ocakları Dr. Eren'in aşkıydı.

O, Hocası Prof. Fişek gibi, **sosyal tıp** sevdalısıydı. Yani **sağlık hizmetlerinden halkımızın eşit yararlanmasını kendine yaşam felsefesi ve öz görev edinmişti**. Tüm uğraşı bu hedefe kurguluydu. Bu amaçla salt öğrenci, asistan, hoca yetiştirmekle kalmadı. Valiler, Sağlık Müdürleri, Kaymakamlar.. ı da kapsayan biçimde "Sağlık Yönetimi ve Mevzuatı" adlı çok kapsamlı yapıtını ortaya koydu. İlgili tüm çevreler Dr. Eren'in bu *Halk Sağlığı Klasik*inden öğrendiler sağlık hukukunu, mevzuatını, yönetimini.. Üstelik, yavan bulunan bu alanı sevenler oluştu ve pek çok yeni uzman yetişti, araştırma yapıldı ve yeni yapıtlar üretildi "Nevzat Ağabey" in açtığı kulvardan.

TTB 32. Büyük Kongresi'nde önündeki başlıklı kağıda şunları karalamıştı :

“ Sevgi-Umut ve Ölüm

Sevginin kaynağını "insanın insana ve insanın doğaya güveni" nin oluşturduğu söylenebilir. Sevginin temelinde güven yatar. Ancak sevgi, aynı zamanda bir gereksinme olayıdır. Doğayı seven bir kişi, doğanın insana sunduğu engin zenginlikleri gereksiniyor demektir. Doğanın bu zenginlikleri olmasa idi, insan, insan olabilir miydi?

Sevginin bir başka kaynağı özveridir. Kendinden vermeyi bilmeyen, beceremeyen insanlar, sevmeyi de bilmezler. Bunlara "yalnızca alanlar, alıcılar" adını verebiliriz. Yalnız almayı bilenlerin, yalnız kendini sevenler olduğu ortadadır. Yalnız kendini sevmek ise, "yalnızca bencilliktir". Bencillik ile sevginin karıştığı görülmemiştir. ”

Son yıllarda bir de Parkinson hastalığı yüklendi yorgun kaslarına. Doğa da acımasız davranıyordu. Ama O bilgisayarının başında yine Sağlık Yönetimi kitabının yeni baskısını düzenliyordu. Yaşı 60'ı yeni geçmişti.. Çevresindeki çoğu insan artık O'nun evladı yaşında idi; bilgelik düzeyine erişmişti. Çevresini bir saygınlık ve sevgi halesi sarıyordu. "**Evlat**" sözcüğünü pek sık kullanıyordu; bu sözcüğü, tüm sevgisini, dostluğunu, özverisini ve yardımseverlik duygularını yükleyerek, kendine özgü bir tını ile, şiir gibi, melodi gibi söylüyordu : "*Ahmet, gel evlat!..*"

En son yazdıkları :

Ölümü 13 Mart 2000 günü idi. Ertesi gün, 14 Mart Tıp Bayramı gününde yayınlanmak üzere, sevgili gazetesi **Cumhuriyet** için, "14 MART'IN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ" başlıklı bir makale yazmıştı. Bu makalesinin kimi satırbaşları, **Bilim ve Ütopya**'nın sevgili okurlarının kafasında, Dr. Eren'in üstlendiği öz görevi (misyonu) daha da belirginleştirebilir sanırım :²

- Oysa **özel sektörün** sağlık sorunlarını daha da karmaşıklatacağı bilimsel kurullarca saptanmış ve açıklanmıştır.
- Şimdiki hükümeti kurmuş bulunan İngiliz Siyasal Partisi,³ devletleştirmeye (sosyalizasyona) dönmek vaadinde bulunmuştur ve bunu gerçekleştirme çabasıdadır.
- Hizmeti tedavi edici ve koruyucu olarak ayıran ve bireysel çalışmayı getiren **aile hekimliği** sistemi bir geriye gidiştir ve çağdaş sağlık anlayışına aykırıdır.
- Özelleşen sağlık hizmetleri kazanç getirici değilse özel sektör neden yatırım yapacaktır ?
- Türkiye'de... durum içler acısıdır, koruyucu hizmetler ise tam olarak durmuştur.
- Devlet, halkın sağlığını korumak ve bozulan sağlık durumunu düzeltmek görevini üzerinden atmak çabası içindedir. Devlet, üzerinden atacağı hizmetleri kendisinin dışında bir örgüte -özel sektöre- yüklemek istemektedir. **Aile hekimliği uygulaması masalı** da, böylece gündeme girmiştir.
- Eğer Halk Sağlığı bir bilimse, .. açıkça belirtmeliyiz ki, genel sağlık sigortası ile aile hekimliğinin

² Bilim ve Ütopya'nın Şubat 1998 sayısında Dr. Eren, Doç. Dr. Zafer Kars ve biz Cumhuriyet Dönemi Sağlık Hizmetlerinin kısa bir tarihçesini sunmuş ve halkımızın devrimlerle (Cumhuriyet Devrimi, 27 Mayıs Devrimi) sağlığına kavuştuğunu okuyucularımızın dikkatlerine sunmaya çabalamıştık.

³ İşçi Partisi anlatılmak isteniyor.

uygulanması olanaklı değildir. Başarısızlığa uğrayacağı kesindir.. başarısızlık kısa sürede görülmeyebilir.

- .. sorunların çözümü her durumda **sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi** modelinden geçmektedir.
- 35 yıllık bir Halk Sağlığı Uzmanı olarak bu görüşleri yazdık, imzamızla onayladık. Zaman tanığımız olacaktır.

Ölümünün ardından, uzun yıllar başkanlığını yaptığı **Ankara Tabip Odası**, O'nun anısına internette bir sayfa açtı (info@ato.org.tr). Bu sayfada "Politika ve Sağlık" başlıklı bir denemesine yer verildi Prof. Eren'in. Yine "Dr. Nevzat EREN, Halk Sağlığı Uzmanı" imzalı idi. Bu makalesinin de kimi satırbaşlarını aktararak, O'nun uğruna yaşamını adadığı öz görevini genç hekimlere, sağlık çalışanlarına ve giderek politikacı, yönetici ve tüm halkımıza daha da netleştirerek sunalım :

- Politika, ... sorunlara çözüm bulmak için düşündürmektir. Politika çözüm yolu önerme sanatıdır. .. sorunlara çevreye uyarak değil, çevreyi çözümlere uydurarak uyum sağlamak, insanoğlunun en az beş bin yıllık geleneğine karşı çıkmaktır.
- Demokrat olmayan bir ülkede, toplumda, etkili-yararlı bir sağlık hizmeti de olmaz.
- Sağlığın politikası; insanların sağlık düzeylerini daha da yükseltmek, onları hastalıklara⁴ karşı korumak, bu olanaklı olmazsa iyileştirip esenlendirmek politikasıdır.
- İnsanoğlunun tutsağı olduğu düzen mi, özlemcisi olduğu düzen mi hakçadır?
- İnsanlar altın ya da markla her şeyi satın alabilirler. Alınamayacak iki şey; **sağlık ve demokrasidir.**
- Bireyler .. ve toplumlar demokrasi olmaksızın hangi haklarını alabiliyorlar ki, sağlık haklarını alsınlar?
- Sağlıklı bir ortamda doğup sağlıklı bir yaşam sürmek, gerek duyulduğunda da etkin bir sağlık hizmeti almak, insanlarımızın doğuştan kazandıkları bir haktır. Türkiye Cumhuriyeti hükümetleri kendi yurttaşlarına bu hakkı, uluslararası anlaşmaları onaylayarak vermişlerdir. Birleşmiş Milletler Anayasası'nı onaylayarak da, yurttaşlarına demokratik bir yönetim sözü vermişlerdir.
- Sağlık ve güvenlik demokrasiden geçer.
- Özgürlüğün, demokrasinin terör getirdiği savına katılmak olanaklı değildir.
- **Sonuç** : .. açıklıkla ortadadır. Demokrat olmayan bir toplumda, diğer haklar gibi, sağlıklı doğup sağlıklı yaşama hakkını da elde etmek olası değildir. .. susan toplum değil, konuşan toplum demokrat toplumdur, haklarını almaya daha yatkın olan toplum da, demokrat olan toplumdur. Çünkü demokrasi temelde bir katılım rejimidir. Yönetime etkin bir katılımın olmadığı yerlerde insanlar doğuştan kazandıkları sağlık haklarına da kavuşamazlar. Anayasalar yazsa bile..

Sonsöz :

- Ülkemiz; bilim, sanat insanlarını, düşünür, yazar ve çizerlerini artık çok kolayca harcama hovardalığını bir yana bırakmak zorundadır.
- Açıkça söylemek gerekirse, Dr. Eren'e bunca acıyı çektirenler, O'nun engin yurtseverliği ve birikimi ile halkımıza hizmet verme süresini de belki bir 10 yıl kısaltmışlardır. Yaşam niteliğini düşürmüş, O'nu ve ailesini mutsuz etmişlerdir. Akademik ve toplumsal yaşam açısından gençler için ürkütücü iletiler vermiş, kötü örnek olmuşlardır. Tüm bunların günümüzde boş, yanlış ve anlamsız olduğu açıkça görülmektedir.
- Dr. Eren, yurt ve insan sevgisi ile dolu, **Mustafa Kemal aşığı**, beyni ve yüreği ile halkına dönük, gerçek bir bilim ve eylem insanı idi. Hakkında daha çok yazılmalı ve konuşulmalıdır.
- **Hacettepe Üniversitesi ve Türk Tabipleri Birliği**, O'nun anısına anma toplantıları düzenlemeli ve bu toplantı tutanaklarını kitaplaştırmalıdır. Yazdığı kitaplar, Batıdaki örneklerinde olduğu gibi, güncellenmeli, O'nun adıyla basımı sürdürülmelidir. Hacettepe'deki odası, ailesinin de izni ve katkısıyla bir **müze**ye dönüştürülerek halkımızın yararına açılmalıdır. (Merhum bundan pek mutlu olurdu..)
- Bu yolla toplumsal bir bellek edinebilir, değerbilir olabilir ve O'nun gibi öz görevler üstlenebilecek, çok ama pek çok gereksinim duyduğumuz özverili, gerçek yurtsever aydınlar üretebiliriz. Dr. Eren, düşünsel kalıtı ile de ülkemize ve insanlığa hizmetini sürdürür böylece..

O'na yaşamı boyunca soylu uğraş ve savaşımında destek verenlere, başta sevgili eşi **Gönül Hatay EREN**'e de derinden şükran borçluyuz.

Türk halkı olarak O'na öylesine çok edimliyiz (borçluyuz) ki.. artık edimlerimizi ödemeyi de öğrenmeliyiz. O, ardında, binlerle, güzelim değerlerini işlediği inançlı kadrolar bıraktı. Umutluyuz, halkımız hak ettiği demokrasiye de dolaylı olarak çağdaş sağlık hizmetlerine de tez zamanda erişecek.. Başka yolu yok !

⁴ Kanımızca kaza ve yaralanmalar da buna dahildir.